

C/2024/2476

27.3.2024

ODPORÚČANIE RADY

z 25. marca 2024

o pokračovaní koordinovaných opatrení na zníženie dopytu po plyne

(C/2024/2476)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 292 v spojení s článkom 194 ods. 2,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

- (1) Cieľom tohto odporúčania je nabádať členské štáty k tomu, aby pokračovali v prebiehajúcich opatreniach na zníženie dopytu po plyne prijatých v súlade s nariadením Rady (EÚ) 2022/1369 ⁽¹⁾ s cieľom dosiahnuť 15 % zníženie dopytu po plyne v porovnaní s referenčným obdobím od 1. apríla 2017 do 31. marca 2022. Cieľom tohto odporúčania je nabádať členské štáty k tomu, aby Eurostatu naďalej predkladali správy o súčasnom znižovaní dopytu vrátane rozčlenenie spotreby plynu podľa sektorov.
- (2) Nariadenie (EÚ) 2022/1369 bolo prijaté v súvislosti s krízou v oblasti dodávok plynu spôsobenou vojenskou agresiou Ruska voči Ukrajine. Jeho cieľom je dobrovoľné zníženie a v prípade potreby povinné zníženie dopytu Únie po plyne, uľahčenie plnenia uskladňovacích kapacít, obmedzenie cenovej volatility a zabezpečenie lepšej pripravenosti na akékoľvek ďalšie prerušenia dodávok. Bolo prijaté vzhľadom na naliehavú potrebu Únie reagovať dočasnými opatreniami v duchu solidarity medzi členskými štátmi.
- (3) Podľa nariadenia (EÚ) 2022/1369 mali členské štáty vynaložiť maximálne úsilie na zníženie svojej spotreby plynu o 15 % najprv v období od 1. augusta 2022 do 31. marca 2023 a po predĺžení uplatňovania nariadenia (EÚ) 2022/1369 nariadením Rady (EÚ) 2023/706 ⁽²⁾ aj v období od 1. apríla 2023 do 31. marca 2024. Ak by sa dobrovoľné opatrenia na zníženie dopytu ukázali na riešenie rizika závažného nedostatku dodávok ako nedostatočné, bola Rada splnomocnená vyhlásiť na návrh Komisie stav pohotovosti Únie, čím by sa aktivovala povinnosť znížiť dopyt. Členské štáty prijali opatrenia na zníženie svojho dopytu po plyne v duchu solidarity, ktoré viedli ku skutočnému zníženiu dopytu po plyne v celej únii o viac ako 15 %, a to v období od augusta 2022 do decembra 2023.
- (4) Podľa nariadenia (EÚ) 2022/1369 Komisia do 1. marca 2024 vykonala nové preskúmanie uvedeného nariadenia vzhľadom na všeobecnú situáciu v oblasti dodávok plynu do Únie a predložila Rade správu o hlavných zisteniach.
- (5) Komisia vo svojej správe dospela k záveru, že hoci sa situácia z hľadiska bezpečnosti dodávok plynu vďaka cieľovým investíciám a množstvu opatrení vrátane zníženia dopytu podľa nariadenia (EÚ) 2022/1369 zlepšila, všeobecná situácia z hľadiska bezpečnosti dodávok je naďalej zložitá. Situácia na svetovom trhu s plynom zostáva napätá a do obdobia 2025 – 2027 sa neočakáva žiaden významný nárast celosvetových kapacít skvapalňovania, pričom pretrvávajú ďalšie riziká nepriaznivého vývoja, ktoré by mohli súčasnú situáciu z hľadiska bezpečnosti dodávok zhoršiť. Komisia takisto konštatovala, že zníženie dopytu významne prispelo v roku 2023 k postupnému vyradeniu približne 65 miliárd kubických metrov (mld. m³) ruského plynu, a to najmä v domácnostiach a priemyselných odvetviach. V roku 2023 bolo zníženie dopytu kľúčové pre ukončenie zimy s dostatočnou úrovňou zásob a pre zabezpečenie potrebnej flexibility v lete s cieľom splniť povinnosť naplnenia zásobníkov na 90 %, ktorá sa stanovuje v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1938 ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Nariadenie Rady (EÚ) 2022/1369 z 5. augusta 2022 o koordinovaných opatreniach na zníženie dopytu po plyne (Ú. v. EÚ L 206, 8.8.2022, s. 1).

⁽²⁾ Nariadenie Rady (EÚ) 2023/706 z 30. marca 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2022/1369, pokiaľ ide o predĺženie obdobia znižovania dopytu pri opatreniach na zníženie dopytu po plyne a posilnenie podávania správ a monitorovania v súvislosti s ich vykonávaním (Ú. v. EÚ L 93, 31.3.2023, s. 1).

⁽³⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1938 z 25. októbra 2017 o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávok plynu a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 994/2010 (Ú. v. EÚ L 280, 28.10.2017, s. 1).

- (6) Nedávne prípady výraznej cenovej volatility, a to aj v lete a na jeseň 2023, keď sa ceny v priebehu niekoľkých týždňov zvýšili o viac ako 50 %, čo bolo spôsobené takými udalosťami, ako napríklad štrajk v austrálskych zariadeniach na vývoz skvapalneného zemného plynu (LNG) a poškodenie plynovodu Balticconnector, svedčia o tom, že trhové ceny sú stále citlivé aj na relatívne malé otrasy v súvislosti s ponukou a dopytom. Za takýchto podmienok by mohol strach z nedostatku dodávok zemného plynu vyvolať systémové reakcie v celej únii s vážnymi následkami na ceny energie. Okrem toho sa v dôsledku značného zníženia dovozu ruského potrubného plynu za posledný rok dostupnosť celkových dodávok plynu do Únie v porovnaní s predkrízovými podmienkami podstatne znížila. V roku 2023 sa do Únie dostalo plynovodmi približne 25 mld. m³ ruského plynu a celkovo ruské dodávky predstavovali len 15 % celkového dovozu Únie (potrubného plynu a skvapalneného plynu) v porovnaní so 45 % v roku 2021.
- (7) Vzhľadom na pretrvávajúcu tesnú rovnováhu medzi ponukou a dopytom môže mať prerušenie dodávok plynu značný vplyv na ceny plynu a elektriny a mohlo by poškodiť hospodárstvo Únie tým, že ovplyvní jej konkurencieschopnosť a negatívne zasiahne občanov a podniky Únie. Na tento účel sa odporúča, aby členské štáty v duchu solidarity pokračovali v koordinovanom znižovaní dopytu s cieľom okrem iného umožniť účinne a s minimálnymi narušeniami trhu doplniť uskladňovacie kapacity, čo prispeje k zaisteniu bezpečnosti dodávok plynu pred zimnou sezónou 2024 – 2025. Proaktívnymi a koordinovanými úsporami sa znižuje riziko negatívneho vplyvu, ktorý by mal potenciálny nedostatok plynu na konkurencieschopnosť priemyselných odvetví Únie.
- (8) Od nadobudnutia účinnosti nariadenia (EÚ) 2022/1369 sa úroveň pripravenosti na trhu s plynom a bezpečnosť dodávok v únii značne zlepšili. Pretrvávajú však riziká týkajúce sa bezpečnosti dodávok energie v únii, keďže celosvetová situácia na trhu s plynom je naďalej napätá a keďže ceny sú stále vyššie než pred krízou. Táto situácia zhoršuje volatilita trhu vyplývajúca okrem iného z napätie geopolitickej situácie, čo v súčasnosti ilustruje napríklad kríza na Blízkom východe a v Červenom mori. Vzhľadom na prerušenie dodávok a napätie existujúce na trhu v uplynulých mesiacoch sa dvanásť členských štátov stále nachádza na úrovni včasného varovania alebo pohotovosti, ako sa vymedzuje v nariadení (EÚ) 2017/1938.
- (9) Možné ťažkosti v súvislosti s bezpečnosťou dodávok zhoršuje niekoľko ďalších rizík vrátane ukončenia súčasnej dohody o tranzite ruského plynu cez Ukrajinu k 31. decembru 2024, vďaka ktorej bolo v roku 2023 prepravených približne 14 mld. m³. Ďalšími rizikami sú možné oživenie ázijského dopytu po LNG, ktorým by sa znížila dostupnosť plynu na svetovom trhu s plynom, studená zima 2024 – 2025, ktorá by mohla viesť k zvýšeniu dopytu po plyne v únii až o 30 mld. m³, extrémne výkyvy počasia, ktoré môžu z dôvodu nízkych hladín vody ovplyvniť výrobu elektriny v prečerpávacích vodných elektrárňach a jadrových elektrárňach, a následné zvýšenie dopytu po elektrine vyrábanej v plynových elektrárňach. Dodatočné riziká vyplývajú z potenciálnych poškodení kritických infraštruktúr, ako napríklad sabotáž plynovodu Nord Stream v septembri 2022 alebo poškodenie plynovodu Balticconnector v októbri 2023, a zo zhoršujúceho sa geopolitického prostredia, najmä v krajinách a regiónoch dôležitých pre bezpečnosť dodávok energie v únii, ako sú Ukrajina a Blízky východ.
- (10) Svetové trhy s plynom sú naďalej napäté a očakáva sa, že v takomto stave určité obdobie zstanú. Ako uviedla Medzinárodná agentúra pre energiu (IEA) vo svojej správe o plyne v strednodobom horizonte za rok 2023, celosvetové dodávky LNG sa v rokoch 2022 a 2023 zvýšili len mierne (v prvom prípade o 4 % a v druhom prípade o 3 %). Vo svojom Výhľade svetovej energetiky z roku 2023 agentúra IEA konštatuje, že kým sa v rokoch 2025 – 2027 neuvedú do prevádzky nové kapacity LNG, očakáva sa, že rovnováha na trhu zostane v bezprostrednej budúcnosti neistá.
- (11) Nedávno prijaté smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1791 ⁽⁴⁾ a (EÚ) 2023/2413 ⁽⁵⁾ pomôžu dosiahnuť ciele Únie v oblasti dekarbonizácie a štrukturálne znížiť dopyt v blízkej budúcnosti v súlade s globálnym hodnotením konferencie COP28, v ktorom sa uznáva potreba spravodlivého, riadneho a rovnoprávneho prechodu od fosílnych palív v energetických systémoch. Hoci opatrenia, ktoré majú členské štáty prijať na transpozíciu uvedených smerníc, väčšinou nebudú počas obdobia uplatňovania tohto odporúčania ešte účinné, takéto opatrenia

⁽⁴⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1791 z 13. septembra 2023 o energetickej efektívnosti a o zmene nariadenia (EÚ) 2023/955 (Ú. v. EÚ L 231, 20.9.2023, s. 1).

⁽⁵⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/2413 z 18. októbra 2023, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2018/2001, nariadenie (EÚ) 2018/1999 a smernica 98/70/ES, pokiaľ ide o podporu energie z obnoviteľných zdrojov, a ktorou sa zrušuje smernica Rady (EÚ) 2015/652 (Ú. v. EÚ L, 2023/2413, 31.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj>)

prispieť k zníženiu dopytu po plyne v rokoch nasledujúcich po transpozícii uvedených smerníc. Keďže niektoré dôležité opatrenia stanovené v uvedených smerniciach budú musieť byť transponované až do októbra 2025, je vhodné odporučiť zníženie dopytu po plyne na prechodné obdobie, kým nedôjde k transpozícii uvedených smerníc.

- (12) Zníženie dopytu po plyne zo strany členských štátov môže prispieť najmä k naplneniu podzemných zásobníkov, aby sa zaistila primeraná úroveň bezpečnosti dodávok na zimnú sezónu 2024 – 2025 a aby sa zabránilo stále trvajúcejmu nedostatočnému naplneniu zásobníkov na zimnú sezónu 2025 – 2026. Pokračujúcim znižovaním dopytu po plyne sa takisto udrží tlak na znižovanie cien v prospech spotrebiteľov a konkurencieschopnosti priemyslu v Únii.
- (13) Odporúčanie na úsporu plynu by nemalo mať vplyv na potrebu dodržiavať ciele členských štátov v oblasti dekarbonizácie. Toto odporúčanie by preto nemalo odrádzať členské štáty od toho, aby pokračovali v prechode z uhlia na plyn napríklad na výrobu elektrickej energie v prípade, že takýto prechod členským štátom pomôže dosiahnuť ich ciele v oblasti dekarbonizácie uvedené v ich integrovaných národných energetických a klimatických plánoch stanovených podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 ⁽⁶⁾.
- (14) V ustanoveniach o znížení dopytu uvedených v tomto odporúčaní sa naďalej uznávajú osobitné okolnosti. Pri rozhodovaní o opatreniach na zníženie dopytu po plyne by členské štáty mohli takéto osobitné okolnosti zohľadniť okrem iného znížením odporúčaného cieľa zníženia dopytu po plyne, ak členský štát čelí kríze dodávok elektriny, ako sa uvádza v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/941 ⁽⁷⁾. Takýto scenár by mohol zahŕňať obmedzenie úmerné významne zvýšenému využívaniu plynu na výrobu elektriny, ktoré je potrebné na vývoz podstatne väčšieho množstva elektriny do susedného členského štátu v dôsledku výnimočných okolností, ako je napríklad nízka dostupnosť elektriny vyrobenej v prečerpávacích vodných elektrárňach alebo jadrových elektrárňach v dotknutom členskom štáte alebo v susednom členskom štáte, do ktorého sa vyváža podstatne viac elektriny,

PRIJALA TOTO ODPORÚČANIE:

1. Členským štátom sa odporúča, aby bez toho, aby boli dotknuté ich povinnosti podľa nariadenia (EÚ) 2017/1938, riešili ťažkosti s dodávkami plynu s cieľom zaistiť bezpečnosť dodávok plynu v Únii v duchu solidarity prostredníctvom lepšej koordinácie, monitorovania a podávania správ o vnútroštátnych opatreniach na zníženie dopytu po plyne.
2. Na účely tohto odporúčania sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:
 - a) „spotreba plynu“ je celková dodávka zemného plynu na činnosti na území členského štátu vrátane konečnej spotreby domácností, priemyslu a výroby elektriny, ale s výnimkou – okrem iného – plynu používaného na plnenie uskladňovacích kapacít, v súlade s vymedzením pojmu „dodávka, transformácia a spotreba plynu“, ktoré používa Komisia (Eurostat);
 - b) „referenčné obdobie“ je obdobie od 1. apríla 2017 do 31. marca 2022;
 - c) „referenčná spotreba plynu“ je objem priemernej spotreby plynu v členskom štáte počas referenčného obdobia; v prípade členských štátov, v ktorých sa spotreba plynu v období od 1. apríla 2021 do 31. marca 2022 zvýšila aspoň o 8 % v porovnaní s priemernou spotrebou plynu počas referenčného obdobia, predstavuje „referenčná spotreba plynu“ len objem spotreby plynu v období od 1. apríla 2021 do 31. marca 2022;
 - d) „surovina“ je „neenergetické využívanie zemného plynu“, ako sa uvádza vo výpočtoch energetických bilancií Komisie (Eurostatu).

⁽⁶⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EÚ, 2012/27/EÚ a 2013/30/EÚ, smernice Rady 2009/119/ES a (EÚ) 2015/652 a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013 (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 1).

⁽⁷⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/941 z 5. júna 2019 o pripravenosti na riziká v sektore elektrickej energie a o zrušení smernice 2005/89/ES (Ú. v. EÚ L 158, 14.6.2019, s. 1).

3. Členským štátom sa odporúča, aby v období od 1. apríla 2024 do 31. marca 2025 (ďalej len „obdobie zníženia dopytu“) znížili svoju spotrebu plynu aspoň o 15 % v porovnaní so svojou priemernou spotrebou plynu v referenčnom období.
4. Na účely zníženia spotreby plynu v každom členskom štáte počas obdobia zníženia dopytu sa odporúča, aby sa dopyt po plyne znížil v porovnaní s jeho referenčnou spotrebou plynu o 15 %.
5. Toto odporúčanie nie je určené členskému štátu, ktorého elektrizačná sústava je synchronizovaná len s elektrizačnou sústavou tretej krajiny, ak je desynchronizovaná od sústavy uvedenej tretej krajiny, a dotedy, pokiaľ sa služby izolovaného energetického systému alebo iné služby poskytované prevádzkovateľovi energetickej prenosovej sústavy vyžadujú na zaistenie bezpečnej a spoľahlivej prevádzky energetického systému.
6. Toto odporúčanie nie je určené členskému štátu, pokiaľ tento členský štát nie je priamo prepojený s prepojenou plynovou sústavou ktoréhokoľvek iného členského štátu.
7. Na účely cieľa zníženia dopytu po plyne uvedeného v bode 4 môžu členské štáty, ktoré rozhodujú o opatreniach na zníženie dopytu po plyne, zvážiť zohľadnenie osobitných okolností tým, že:
 - a) od referenčnej spotreby plynu používanej na výpočet cieľa zníženia dopytu odpočítajú objem plynu rovnajúci sa rozdielu medzi ich priebežným cieľom k 1. augustu 2022 stanoveným v prílohe 1a k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/1032 (*) a skutočným objemom uskladneného plynu k 1. augustu 2022, ak k tomuto dátumu splnili priebežný cieľ;
 - b) od referenčnej spotreby plynu používanej na výpočet cieľa zníženia dopytu odpočítajú objem plynu spotrebovaného počas referenčného obdobia ako surovina;
 - c) upravia referenčnú spotrebu plynu používanú na výpočet cieľa zníženia dopytu odpočítaním objemu zvýšenej spotreby plynu vyplývajúcej z prechodu z uhlia na plyn používaný na diaľkové vykurovanie, ak toto zvýšenie v období od 1. augusta 2023 do 31. marca 2024 dosahuje aspoň 8 % v porovnaní s priemernou spotrebou plynu počas referenčného obdobia, a v rozsahu, v akom toto zvýšenie možno priamo pripísať tomuto prechodu;
 - d) znížia cieľ zníženia dopytu o 8 percentuálnych bodov za predpokladu, že jeho prepojenie s inými členskými štátmi merané pevnou technickou vývoznou kapacitou v porovnaní s jeho ročnou spotrebou plynu v roku 2021 je nižšie ako 50 % a že kapacita prepojenia do iných členských štátov sa v predchádzajúcom mesiaci skutočne využívala na prepravu plynu na úrovni najmenej 90 %, ibaže by členské štáty mohli preukázať, že nebol žiadny dopyt a kapacita sa maximalizovala a že ich domáce zariadenia LNG sú komerčne a technicky pripravené na presmerovanie plynu do iných členských štátov až do objemu požadovaného trhom;
 - e) dočasne znížia akékoľvek ciele zníženia dopytu, aby sa zmiernilo riziko pre dodávky elektriny, ktoré môže mať za následok krízu dodávok elektriny na ich vlastnom území alebo v susednom členskom štáte, najmä ak neexistujú žiadne ekonomické alternatívy na nahradenie plynu potrebného na výrobu elektriny bez vážneho ohrozenia bezpečnosti dodávok. V takom prípade sa členským štátom odporúča informovať Komisiu o každom znížení cieľa, o ktorom rozhodol, a o jeho dôvodoch.
8. Opatrenia, ktoré si členské štáty zvolili na zníženie dopytu, by mali byť jasne vymedzené, transparentné, primerané, nediskriminačné a overiteľné.
9. Pri prijímaní opatrení na zníženie dopytu, ktoré majú vplyv na iných odberateľov plynu, ako sú chránení odberatelia v zmysle vymedzenia v článku 2 bode 5 nariadenia (EÚ) 2017/1938, sa členským štátom odporúča dodržiavať objektívne a transparentné kritériá, v ktorých sa zohľadní ich hospodársky význam, ako aj napríklad tieto prvky:
 - a) vplyv prerušenia na dodávateľské reťazce, ktoré majú pre spoločnosť kritický význam;

(*) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/1032 z 29. júna 2022, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2017/1938 a (ES) č. 715/2009, pokiaľ ide o uskladňovanie plynu (Ú. v. EÚ L 173, 30.6.2022, s. 17).

- b) možné negatívne vplyvy v iných členských štátoch, najmä na dodávateľské reťazce nadväzujúcich odvetví, ktoré majú pre spoločnosť kritický význam;
 - c) potenciálne dlhodobé poškodenie priemyselných zariadení;
 - d) možnosti zníženia spotreby a nahradenia výrobkov v Únii.
10. Pri rozhodovaní o opatreniach na zníženie dopytu po plyne sa členským štátom odporúča, aby zvažili opatrenia na zníženie spotreby plynu v sektore elektroenergetiky, opatrenia na podporu prechodu na iné palivá v priemysle, vnútroštátne kampane na zvyšovanie informovanosti a cieľové povinnosti obmedziť vykurovanie a chladenie, na podporu prechodu na palivá z obnoviteľných zdrojov a na zníženie spotreby v priemysle.
11. Členským štátom sa odporúča, aby informovali Komisiu o opatreniach na zníženie dopytu, ktoré sa Komisii ešte neoznámili podľa nariadenia (EÚ) 2022/1369.
12. Členským štátom sa odporúča, aby naďalej monitorovali vykonávanie akýchkoľvek opatrení na zníženie dopytu na svojom území a podávali Komisii prostredníctvom Eurostatu správy o svojej spotrebe plynu (v terajouloch, TJ) aspoň každé dva mesiace a najneskôr do 15. dňa nasledujúceho mesiaca.
13. Odporúča sa, aby podávanie správ Eurostatu zahŕňalo rozčlenenie spotreby plynu podľa sektorov vrátane spotreby plynu v týchto sektoroch:
- a) dodávky plynu na výrobu elektriny a tepla;
 - b) spotreba plynu v priemysle;
 - c) spotreba plynu v domácnostiach a službách.
14. Na účely bodu 2 písm. a) a d) a v bodu 12 a bodu 13 by sa za relevantné mali považovať vymedzenia pojmov a štatistické konvencie stanovené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1099/2008 ^(*).
15. Odporúča sa, aby Komisia podporovala vykonávanie tohto odporúčania spolu s Koordinačnou skupinou pre plyn zriadenou článkom 4 nariadenia (EÚ) 2017/1938, monitorovaním dosiahnutého zníženia dopytu podľa jednotlivých odvetví a prijatých opatrení na zníženie dopytu po plyne.

V Bruseli 25. marca 2024

Za Radu
predseda
A. MARON

^(*) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1099/2008 z 22. októbra 2008 o energetickej štatistike (Ú. v. EÚ L 304, 14.11.2008, s. 1).